

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Magyar tájak tudós vándora: Kitaibel Pál emléke*

Forrás: *Kis Újság*

Budapest 1951. IX. 26

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

92

Hely: *Kitaibel Pál*

Idő: *"1951"*

Személy:

Helyszám:

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

született, s még csak élt, szüntelenül

Magyar tájak tudós vándora

Kitaibel Pál emlékezete

Van Budán egy csendes utca — Kitaibel Párról elnevezve. Mostanában sokszor végigmegegyek rajla s egy gyümölcsözagú estén egy barnahajú kislány megkérdezte párjától:

— Ki volt Kitaibel Pál?

Nem tudom, a fiú válaszolt-e a kérdésre, ők andalogtak, én siettem s mikorra a fiú szája szóra nyílt volna én már messze jártam. Ha nem mondta volna meg, hát én most megmondom, ki volt „Icenes et descriptiones plantarum rariorum Hungariae”, több kiadást is megért főművében megírta Magyarország állat- és növényritkaságait. Ez a tudós férfiú nagyon szegény földműves-szülők gyermekeként Nagymartonban, 1757-ben született s hogy tanul hasson, szülei pappövédeknek adták, de mégsem lett pappá, mert rendkívül vonzótták a természettudomány kérdései. Pestre jött, eleinte a jogi karon tanult, aztán az orvosi karra ment át és a vegytan-növénytan-szakon lett tanársegéd.

Egész életével, működésével bizonyította, hogy úttörőnek, a magyar föld és természetvilág felfedezőjének

született, s még csak élt, szüntelenül azon fáradozott, hogy a magyarországi természet-világot felkutatassa. Abban az időben hazánkban nem volt még vasút, hát gyalog, sok nélkülözés közt járta be Magyarországot és ha kapott támogatást, azt a szegény nép adta: élmezve és hajlékába fogadva a tudós vándort.

Vándorlásait 1797 táján kezdte s csak 1817-ben bekövetkezett halála veletl véget utazásainak. Bártfától a Frukkagoráig, Máramarostól Sopronig minden táját bejárta hazánkknak és a Nemzeti Múzeumban őrzött, 54 kötetet kitevő kéziratában Magyarország növény- és állatvilágáról, valamint hévveizeinkről tett megfigyeléseit írta meg.

Széleskörű, alapvető volt vegytani munkássága is, e téren a legfőbb műve Magyarország ásványveizeinek elemzése s ebben nemcsak a vizek ásványi összetétele, hanem orvosi haszna is tárgyalás alá került. E mellett a munkássága mellett ásványtani kutatásokat is végzett és egy új elemet, a tellurt fedezte fel. Ez utóbbiról szóló kéziratát felküldte Bécs-

be és azt Klaproth berlini vegyész felhasználva, a saját neve alatt publikálta. A tellur az oxigéncsoportba tartozó ritka elem, eleinte fémnek tartották, de végül is a nemfémes elemek közé sorolták.

Kitaibel Pál rendkívül sokoldalú munkásságot fejtett ki, természet-tudományi kutatásai mellett arra is ráért, hogy a régi szabad tűzhellyel szemben megcsinálja a zárt takaréktűzhelyet, foglalkozott a répacukor előállításának kérdésével is,

Szüntelenül dolgozott, kutatói, fáradhatatlanul járta hazánkat, hogy megismerje annak népét, gazdasági életét, természeti világát. Az általa gyűjtött anyag felhasználásával alapították meg a Nemzeti Múzeum természetrajzi tárait.

Az őt körülvevő megnemértés és rengeleg nehézség ellenére végezte rendkívül nagyjelentőségű tudományos munkásságát s alapította meg a tudományos földrendéstant is, a külföldet vagy félszázaddal megelőzve megállapításával, írta meg monográfiáját az 1810 január 14-i földrendésről.

Hatvanéves korában, 1817-ben halt meg s Pesten, az úgynevezett váci temetőben temették el.

Budapest nyomda NV., Közp. városaháza — 1896/50

Barangolva a róla elnevezett utcában, a Rózsadombról aláereszkedő virágillat eszembe juttatja, hogy emlékkét a tudományos világ azzal becsülte meg, hogy róla keresztelte el „Kitaibeliának” a szőlőmályvát. Ez a növény a Szerémségben, Szerbiában és Észak-Boszniában honos, de szép fehér vagy halványrózsaszín virágjárt kerti dísznövénynek is ültetik s júliusban virágzik.

Latinyelvű főművét másfél évszázaddal ezelőtt fejezte be, s hamarosan nyomtatásban is megjelentette.